

Φεουδαρχία, μία μέθοδος διακυβέρνησης της Δυτικής Ευρώπης του 6ου αιώνα (Σοφία Καυκοπούλου, υπ. δρ Θεολογίας-Μουσικός)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Φραγκοκρατία στην Ηλεία. Το φέουδο ως πυρήνας της κοινωνικής δομής - διαφορές και ομοιότητες με την μεσαιωνική φεουδαρχική οργάνωση της Δύσης.

(Κείμενο από συμμετοχή στον συλλογικό τόμο «Ηλειακό Πανόραμα - Ηλειακή Πρωτοχρονιά 2015 (ιστορική - λαογραφική - λογοτεχνική έκδοση)»

Στην αυγή του 6^{ου} αι., άρχισαν στη δυτική Ευρώπη να αναπτύσσονται θεσμοί χαρακτηριστικοί της μεσαιωνικής περιόδου. Σε μια κοινωνία αναρχίας και ηθικού ξεπεσμού, η ανάγκη για ασφάλεια έγινε εντονότερη. Έτσι, γεννήθηκε η φεουδαρχία. Επρόκειτο για μία μέθοδο διακυβέρνησης, όπου η εξουσία ασκείτο όχι από κάποια ισχυρή κρατική διοίκηση, όπως στην περίπτωση του Βυζαντίου, αλλά από μικρά κυβερνητικά κέντρα, τα αποκαλούμενα *φέουδα*, μέσω ιδιωτικών συμφωνιών μεταξύ προσώπων. Αυτή η εξηρτημένη σχέση, μεταξύ ενός ατόμου από κάποιο άλλο, ισχυρότερο, ωνομάζετο *υποτέλεια* (vassalage).

Αρχικώς, ένας υποτελής τού βασιλιά, ανταμειβόταν για τις υπηρεσίες του με γαίες προς ιδίαν εκμετάλλευσιν. Αυτή η χορηγία ωνομάζετο *beneficium* (ευεργεσία). Στα τέλη τού 11^{ου} αι., όταν ήδη οι γαίες είχαν γίνει κληρονομικές, μετονομάσθησαν σε *feudum* ή *fief* (ανταλλακτική χορηγία για στρατιωτική υπηρεσία). Δεν εθεωρείτο κακό να είναι κάποιος υποτελής. Η συνάντηση των υποτελών με τον κύριό τους ωνομάζετο *concilium* (συνέλευση). Κάθε ευγενής εκδικαζόταν σε ιδιωτικό δικαστήριο συγκαλούμενο από τον κύριο του και με μέλη άλλους ευγενείς υποτελείς. Συχνά γινόταν μονομαχία ανάμεσα σε ευγενείς ή σε ευγενή και κυρίαρχο, για την οποία πίστευαν πως ο Θεός αποφασίζει υπέρ τού δικαίου. Υπήρχε σαφής διάκριση εξουσίας σε ένα φέουδο, καθώς ένας κύριος μπορούσε να διατάξει μόνο τους αμέσους υποτελείς και όχι τούς υποτελείς των υποτελών του (παραϋποτελείς), έως τον ύστερο Μεσαίωνα.

Ένα φέουδο περιελάμβανε αρκετά αγροκτήματα και χωριά. Το κύριο καθήκον ενός υποτελούς ήταν η παροχή στρατιωτικής βοήθειας στον κύριό του και δευτερευόντως η καταβολή των φόρων, η προσφορά φιλοξενίας στον κύριο και την ακολουθία του και τέλος η *υπαλλαγή* (φόρος κληρονομίας). Η στρατιωτική υπηρεσία διαρκούσε σαράντα ημέρες τον χρόνο, ενώ συνήθως, οι πολεμικές επιχειρήσεις γίνονταν τούς θερινούς μήνες, λόγω καλυτέρων καιρικών συνθηκών. Ο φεουδάρχης με τη σειρά του, εισέπραττε πολλούς κι εξοντωτικούς φόρους από τούς χωρικούς.

Το οικονομικό σύστημα γνωστό με τον όρο *γαιοκτημοσύνη* (*manorialismus*), ήταν απόγονος της ένωσης στοιχείων από τα ρωμαϊκά *latifundia* και τις γερμανικές

χωρικές κοινότητες. Ένα γαιόκτημα, ήταν αύταρκες, ικανό να συντηρήσει τουλάχιστον δέκα οικογένειες χωρικών. Κάθε φεουδάρχης, κατείχε τουλάχιστον ένα τέτοιο γαιόκτημα. Οι χωρικοί που ζούσαν κι εργάζονταν σε ένα γαιόκτημα, διακρίνονταν σε δουλοπάροικους, καλλιεργητές και ελευθεροκτήμονες. Οι τελευταίοι έχαιραν καλυτέρων συνθηκών διαβίωσης, αν και σε γενικές γραμμές η ζωή των χωρικών ήταν δυσβάστακτη. Κανείς, επί παραδείγματι, δε γνώριζε γραφή ή ανάγνωση. Οι χαμηλόβαθμοι κληρικοί εξαρτώνταν εξ ολοκλήρου από τη βοήθεια των φτωχών χωρικών. Ο ναός τής περιοχής ήταν χώρος συναντήσεων, κοινωνικών δραστηριοτήτων και από τον 12^ο αι., τόπος θρησκευτικών παραστάσεων. Παρ' όλη τη φαινομενική σκληρότητα της εποχής, οι κοινωνικές θέσεις ήσαν αμετάβλητες, καθώς ο μεσαιωνικός άνθρωπος πίστευε ακράδαντα πως ο Θεός καθορίζει τη θέση τού καθενός στον κόσμο.

Τον 13 αι., ο παπισμός έφτασε στην απόλυτη ακμή του, ασκώντας σπουδαίο έλεγχο στα κράτη τής δυτικής Ευρώπης. Αυτή η δράση τής Εκκλησίας, είχε αντίκτυπο στη σταδιακή έκλειψη των δουλοπαροίκων. Βέβαια, η ίδια δράση έπαιξε καθοριστικό ρόλο και στην πραγματοποίηση της Δ' Σταυροφορίας. Ταυτόχρονα, πρόοδος παρατηρήθηκε με την χρήση νέων γεωργικών μηχανημάτων, την επάρκεια σε τρόφιμα που ακολούθησε, αλλά και την στροφή προς το εμπόριο, παράγοντες που έδωσαν ώθηση για την ανάπτυξη τής κοινωνίας. Πολλοί άνθρωποι άρχιζαν να πλουτίζουν κάνοντας εμπόριο, δημιουργώντας τη νέα, μεσαία τάξη και ασκώντας πολιτική επιρροή. Νέα ώθηση άρχισε να δίδεται και στη μόρφωση. Η θέση τού χωρικού γνώρισε κάποια βελτίωση επίσης.

Οι Φράγκοι που έφτασαν στην Πελοπόννησο μετά την Δ' Σταυροφορία, επέβαλαν τη φεουδαρχική οργάνωση που γνώριζαν. Στα 1209 διαίρεσαν το Πριγκηπάτο τού Μορέως σε δώδεκα βαρωνίες, επικεφαλής των οποίων ήσαν δώδεκα βαρώνοι ευγενείς, υποτελείς τού Πρίγκηπος. Κάθε μια από αυτές τις βαρωνίες, περιείχε έναν συγκεκριμένο αριθμό φεούδων. Οι πρώτοι ευγενείς φεουδάρχες ήσαν Γάλλοι, όμως αργότερα, φέουδα παραχωρήθηκαν και σε Έλληνες. Επί μέρους ζητήματα, ρύθμιζαν σύμφωνα με τις Αссίζες της Ρωμανίας, τα δικαστήρια που συγκροτούντο από τον Πρίγκηπα και τούς βαρώνους. Επίσης, ο ανώτερος λατινικός κλήρος κατείχε φέουδα, έχοντας την υποχρέωση για παροχή στρατιωτικής βοήθειας, καταβολή φόρων και υπαλλαγής σε περίπτωση κληροδοτήσεως.

[Συνεχίζεται]